

CZU: 342.565.2:343.57

INCONSECVENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PRIVIRE LA REGIMUL JURIDIC AL ANALOGILOR SUBSTANȚELOR STUPEFIANTE SAU PSIHOTROPE

Vitalie STATI

Universitatea de Stat din Moldova

Considerentele reproduse în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018 contravin argumentelor invocate în Adresa către Parlamentul Republicii Moldova inclusă în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015. Aceasta deschide calea pentru comiterea de abuzuri în activitatea de aplicare a art.217 și 217¹ CP RM. În pofida poziției exprimate în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018, definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM nu este clară, previzibilă și lipsită de echivoc. Destinatarii legii penale nu pot avea o reprezentare clară asupra dispozițiilor art.217 și 217¹ CP RM (în partea ce se referă la analogi), astfel încât să-și adapteze conduita și să prevadă consecințele ce decurg din nerespectarea acestor norme. Maniera ambiguă de redactare, precum și utilizarea unor sintagme neclare, sunt neconforme cu dispoziția de la alin.(2) art.23 din Constituție. Profitând de lipsa unor repere obiective, inclusiv normative, cei abilitați cu aplicarea legii penale au puterea discreționară să atribuie (în condiții obscure) unei substanțe statutul juridic de analog. Expertul este cel care conferă conținut conceptului de similaritate utilizat în alin.(6) art.134¹ CP RM. În alți termeni, expertul este cel care stabilește limitele de aplicare a acestei norme penale. Calificarea oficială de către un expert a unei infracțiuni reprezintă nu altceva decât depășirea atribuțiilor de serviciu, intrând sub incidența art.328 CP RM sau a art.313 din Codul contravențional. În concluzie, stabilirea de către expert a cantității de analogi reprezintă un act de ilegalitate.

Cuvinte-cheie: analogi, substanțe stupefiante, substanțe psihotrope, Curtea Constituțională, previzibilitate, expert.

THE INCONSISTENCIES OF THE CONSTITUTIONAL COURT WITH REGARD TO THE LEGAL STATUS OF THE ANALOGUES OF NARCOTIC OR PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

The paragraphs reproduced in the Constitutional Court's Decision No.43/2018, contradicts the Courts arguments put forward by it in the Address to the Parliament of the Republic of Moldova and included in the Constitutional Court Decision No.25/2015. This opens the way for potential abuses in the application of art. 217 and art.217¹ PC RM. Notwithstanding the position expressed in the Constitutional Court Decision No.43/2018, the definition in par.(6) art.134¹ PC RM is still not clear it is predictable and unambiguous. In this context, the appliers of penal law cannot have a clear representation of art.217 and art.217¹ PC RM (the paragraphs addressing the analogues issue) so as to adapt their conduct and to foresee possible consequences as a result of the non-compliance to these rules. The ambiguous editing, as well as the use of unclear syntax makes it diverge from the provision of par.(2) art.23 of the Constitution. Taking advantage of the lack of objective benchmarks, including normative ones, the penal law enforcement authorities have discretionary power to attribute (in unclear terms) a substance to the legal status of an analogue. It is the expert the one the one who is entitled to confer the quality of similarity used in par.(6) art.134¹ PC RM. In other terms, it is the expert who sets the limits of the application of this penal rule. A official qualification made by an expert in relation to an offence is nothing more than a breach of the work duties and it falls under art.328 PC RM or art.313 of the Contravention Code. In conclusion, it is illegal for an expert to determine the amount of analogues.

Keywords: analogues, narcotic substances, psychotropic substances, Constitutional Court, predictability, expert.

Introducere

La 14.05.2018 a fost adoptată Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.43 de inadmisibilitate a Sesizării nr.54g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 134¹, 217 și 217¹ din Codul penal (analog al substanței stupefiante sau psihotrope) [1] (în continuare – Decizia Curții Constituționale nr.43/2018). Surprinde viteza cu care s-a acționat în această situație. Or, Sesizarea nr.54g privind excepția de neconstituționalitate a art.134¹ alin.(6), 217 și 217¹ din Codul penal [2] (în continuare – Sesizarea nr.54g/2018) a fost depusă la Curtea Constituțională de asemenea la 14.05.2018. Nu considerăm că acestei situații i s-ar potrivi cuvintele atribuite lui Publilius Syrus: „*Bis dat, qui cito dat*” („Cine dă prompt, dă dublu”).

Depart de gândul că instanța de contencios constituțional a dat dovadă de superficialitate, în cadrul acestui studiu ne vom axa nu pe viteza cu care a acționat Curtea Constituțională, dar pe calitatea juridică a Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018. Mai cu seamă, ne vom concentra pe analiza poziției inconsecvente pe care instanța de contencios constituțional a demonstrat-o în legătură cu regimul juridic al analogilor substanțelor

stupefiante sau psihotrope (în continuare – analogilor). Caracterul general obligatoriu al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018 nu ne poate împiedica să efectuăm o astfel de analiză. Or, conform alin.(1) art.33 din Constituția Republicii Moldova, „[l]ibertatea creației [...] științifice este garantată. Creația nu este supusă cenzurii”.

Rezultate și discuții

Din Sesizarea nr.54g/2018 aflăm: *la 21.04.2018 în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a parvenit cauza penală în privința lui M.E., M.S., O.T. și T.V. Aceștia au fost învinuiți de comiterea infracțiunii prevăzute la lit.d) alin.(4) art.217¹ CP RM. În special, lui O.T. i s-a imputat că, într-o perioadă nestabilă de organul de urmărire penală, urmărind scopul de înstrăinare, a procurat de la M.E. și A.N., iar apoi a păstrat un analog al unei substanțe stupefiante și un analog al unei substanțe psihotrope. Astfel, la 10.01.2018, în cadrul percheziției efectuate la domiciliul lui O.T., a fost descoperită substanța 5-fluora ADB în cantitate de 7,579 g, precum și substanța MDMA(N)-2201 în cantitate de 3,7 g.*

În corespundere cu Scrisoarea nr.4976 din 14.04.2017 a Instituției Medico-Sanitare Publice (IMSP) „Dispensarul Republican de Narcologie” și a Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor (CPCD) (în continuare – Scrisoarea nr.4976/2017), substanța 5-fluora ADB reprezintă analogul substanței AKB48. La rândul său, substanța AKB48 constituie o substanță stupefiantă specificată în Lista nr.1 „Substanțele stupefiante” a Tabelului I „Substanțele stupefiante și substanțele psihotrope neutilizate în scopuri medicale” din Hotărârea Guvernului nr.1088 din 05.10.2004 cu privire la aprobarea tabelelor și listelor substanțelor stupefiante, psihotrope și precursorilor acestora, supuse controlului [3] (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.1088/2004). Conform pct.190 al Hotărârii Guvernului nr.79 din 23.01.2006 privind aprobarea Listei substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora [4] (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.79/2006), în cazul substanței 5F-AKB48, cantitatea, care depășește 0,25 g, constituie proporții deosebit de mari. Potrivit Scrisorii nr.4976/2017, substanța MDMA(N)-2201 reprezintă analogul substanței AB-PINACA-CHM. La rândul său, substanța AB-PINACA-CHM constituie o substanță psihotropă specificată în Lista nr.2 „Substanțele psihotrope” a Tabelului I „Substanțele stupefiante și substanțele psihotrope neutilizate în scopuri medicale” din Hotărârea Guvernului nr.1088/2004. Conform pct.193 al Hotărârii Guvernului nr.79/2006, în cazul substanței AB-PINACA-CHM, cantitatea, care depășește 0,25 g, constituie proporții deosebit de mari.

În ședința preliminară de judecată, apărătorul lui O.T. a înaintat demersul cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în respectiva cauză penală. În cadrul acestui demers a fost solicitată verificarea constituționalității – în raport cu prevederile art.20, alin.(2) art.23, alin.(2) art.26 și art.54 din Constituția Republicii Moldova – a alin.(6) art.134¹ CP RM (care conține definiția noțiunii „analog”), precum și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, dispozițiile contestate ar fi imprevizibile.

În cadrul Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018, instanța de contencios constituțional a declarat inadmisibilă Sesizarea nr.54g/2018. Argumentele Curții Constituționale sunt următoarele:

„24. [...] [L]ista substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora au fost aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006.

25. Fiind anterior sesizată în vederea controlului constituționalității hotărârii menționate, Curtea a stabilit că, având în vedere faptul că domeniul în discuție se află în permanentă evoluție și vizează nu doar reglementările în materia dreptului penal, dar și cele privind ocrotirea sănătății publice, legislativul poate delega executivului competența de a reglementa, prin acte subordonate legii, lista substanțelor narcotice, psihotrope și cantitatea acestora (HCC nr.25 din 13 octombrie 2015, §65). Prin urmare, Curtea a constatat constituționalitatea Hotărârii Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006.

26. Curtea observă că autorul excepției susține că prevederile contestate sunt imprevizibile, pentru că nu există o listă care ar enumera analogii substanțelor stupefiante sau psihotrope.

27. Totuși, Curtea Europeană a reținut în jurisprudența sa că formularea legilor nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă

de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea în redactarea unei legi este un lucru dorit, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație (Rohlena v. Cehia, citată mai sus, §50), astfel încât să asigure o protecție efectivă și practică a relațiilor sociale susceptibile să fie lezate prin comiterea unor infracțiuni, dar nu una teoretică și iluzorie.

28. Curtea observă că, prin definiție, analogul substanței stupefiante sau psihotrope trebuie să aibă proprietatea de a produce efecte psihotrope și care, indiferent de conținutul său, denumirea sa, modul său de administrare, de prezentare sau de publicitatea care i se face, este ori poate fi folosit în locul unei substanțe sau al unui preparat stupefiant, psihotrop ori cu efect psihotrop sau în locul unei plante ori substanțe aflate sub control național și/sau internațional. În orice caz, pentru a stabili dacă o substanță sau un amestec de substanțe are proprietatea de a produce efecte psihotrope similare unor substanțe psihotrope sau stupefiante trebuie dispusă efectuarea unei expertize.

29. Având în vedere că piața analogilor substanțelor stupefiante sau psihotrope se află într-o evoluție continuă, Curtea consideră că autoritățile statului sunt mai bine plasate pentru a aprecia, în baza unor criterii obiective, dacă este posibilă stabilirea acestora într-o listă exhaustivă.

30. Rezumând cele enunțate supra, Curtea conchide că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond. [...]”[1].

Așa cum se poate vedea, în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018 se face referire la Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.25 din 13.10.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Hotărârii Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006 privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora (Sesizarea nr.30a/2015) [5] (în continuare – Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015). În pofida acestui fapt, considerăm că argumentele reproduse în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018 vin în contradicție cu argumentele instanței de contencios constituțional invocate în Adresa către Parlamentul Republicii Moldova, inclusă în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015: „[S]uplimentar „substanțelor narcotice, psihotrope și precursorilor”, Codul penal cuprinde reglementări sancționatorii referitor la „analogul substanțelor narcotice sau psihotrope” (articolele 134¹, 217, 217¹, 217², 217³, 217⁵, 217⁶ din Codul penal). Potrivit art.134¹ alin.(2) din Codul penal (se are în vedere art.134¹ CP RM în varianta de până la intrarea în vigoare a Legii nr.193 din 28.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [6] (în continuare – Legea nr.193/2016) – n.a.), prin „analog” se înțelege substanța care, conform componenței sale și efectului pe care îl produce, se asimilează cu substanța narcotică sau psihotropă. Curtea reține, convențiile internaționale în materie nu disting noțiunea de „analog” al substanțelor narcotice sau psihotrope. Acestea stabilesc doar categoriile substanțelor narcotice și psihotrope, categorii care se regăsesc în Hotărârea Guvernului nr.1088 din 5 octombrie 2004 și în Hotărârea Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006. Astfel, odată cu apariția pe piață a unei substanțe noi, care provoacă dereglări psihice și dependență fizică la consumul ei abuziv, aceasta este inclusă în Lista substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe. Până la completarea listei corespunzătoare, această substanță nu poate fi, *sub specie iuris*, nici stupefiant, nici substanță psihotropă (*tertium non datur*). Astfel, Curtea constată că în prezent normele din Codul penal care fac referire la „analogul substanțelor narcotice sau psihotrope” sunt lipsite de conținut și fără efect juridic, fapt care, în contextul celor menționate, determină excluderea lor din legea penală” [5].

Așadar, în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015, instanța de contencios constituțional stabilește: „[N]ormele din Codul penal care fac referire la „analogul substanțelor narcotice sau psihotrope” sunt lipsite de conținut și fără efect juridic, fapt care, în contextul celor menționate, determină excluderea lor din legea penală” [5]. La nici trei ani de la adoptarea acestei hotărâri, în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018, instanța de contencios constituțional menționează: „Având în vedere că piața analogilor substanțelor stupefiante sau psihotrope se află într-o evoluție continuă, Curtea consideră că autoritățile statului sunt mai bine plasate pentru a aprecia, în baza unor criterii obiective, dacă este posibilă stabilirea acestora într-o listă exhaustivă” [1].

Într-un studiu anterior [7] am atras atenția asupra faptului că, prin Legea nr.193/2016, în textul Codului penal sintagma „analog al substanței narcotice sau psihotrope” a fost substituită prin sintagma „analog al substanței stupefiante sau psihotrope”. Această substituție ar putea fi descrisă prin dictonul „*Non nova, sed nove*” („Nu lucruri noi, ci prezentate într-o formă nouă”). Or, esența juridică a noțiunii „analog al substanței

stupefiante sau psihotrope" a rămas aceeași ca și a noțiunii „analog al substanței narcotice sau psihotrope”. Executând acest „număr de prestidigitație”, atât legiuitorul, cât și autorii proiectelor [8, 9] puse la baza Legii nr.193/2016, pur și simplu au ignorat Adresa către Parlamentul Republicii Moldova inclusă în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015. Se pare că neexecutarea adresei în cauză nu a deranjat niciun factor de decizie*. Probabil, pentru a nu fi ignorată din nou, instanța de contencios constituțional s-a văzut nevoită „să-și schimbe direcția la 180°” și să adopte Decizia Curții Constituționale nr.43/2018. Până la urmă, motivele acestei schimbări de direcție a instanței de contencios constituțional contează mai puțin.

După acest prolegomene *sui generis*, în continuare vom efectua analiza propriu-zisă a poziției inconsecvente pe care Curtea Constituțională a demonstrat-o în legătură cu regimul juridic al analogilor.

În acest scop, vom examina punctual principalele considerente prezentate de instanța de contencios constituțional în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018:

– „Cu titlu preliminar, Curtea reamintește că infracțiunea și pedeapsa trebuie să fie prevăzute de lege. Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. aceasta trebuie să fie – așa cum afirmă constant Curtea Europeană – accesibilă și previzibilă (Rohlena v. Cehia, [MC], 27 ianuarie 2015, §50; Vasiliauskas v. Lituania [MC], 20 octombrie 2015, §154; Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §48). Aceste cerințe sunt impuse de principiul legalității incriminării și al pedepsei penale” [1] (pct.16 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

Considerăm că standardul calității alin.(6) art.134¹ CP RM nu este îndeplinit sub aspectul accesibilității acestei norme. Or, *supra* am menționat: în speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM, atât calitatea juridică de analogi a substanțelor 5-fluora ADB și MDMB(N)-2201, cât și proporțiile acestora, au fost stabilite în conformitate cu Scrisoarea nr.4976/2017. Cu alte cuvinte, această scrisoare conține normele de referință (de blanchetă) care complinesc conținutul alin.(6) art.134¹ CP RM.

Din Sesizarea nr.54g/2018 aflăm: „[...] 9. În cadrul urmăririi penale și după luarea de cunoștință cu materialele dosarului penal, apărarea a depus mai multe cereri. În cererea de explicare a învinuirii apărătorul a solicitat a fi dat răspuns la întrebarea: este oare un act normativ Scrisoarea nr.4976 din 14.04.2017 a IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie” și a Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor? Dacă da, este această scrisoare publică? (s.n.) 10. Procurorul nu a dat curs cererii de explicare a învinuirii, deși la Scrisoarea nr.4976 din 14.04.2017 (s.n.) se face referință în ordonanța de punere sub învinuire și în raportul de expertiză nr.34/12/1-R-750 din 01.03.2018, care determină că substanțele supuse expertizării constituie analog al substanței psihotrope AB-PINACA-CHM și, respectiv, analog al stupefiantului AKB48. 11. În ordinea prevăzută de art.295 din Codul de procedură penală, apărătorul a solicitat sa-i fie eliberată copia Scrisorii nr.4976 din 14.04.2017 a IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie” și a Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor. În răspunsul semnat de procurorul Zama S. s-a indicat: „Organul de urmărire penală nu deține nici în original și nici în copie Scrisoarea nr.4976 din 14.04.2017 la care faceți referire. În legătură cu aceasta, nu vă putem elibera copia solicitată”. (s.n.) [...]”.

În opinia lui M.Voicu, „[a]ccesibilitatea este [...] strict înțeleasă de judecătorul european în sensul de acces practic, fizic, la suportul scris al „legii”, ca un text lizibil, ceea ce asigură cetățeanului posibilitatea cunoașterii normei de drept” [10]. Sub acest aspect, prezintă interes concluzia din Hotărârea celei de-a Doua Camere a Curții Constituționale Federale a Germaniei din 23.02.1972: „Va fi respectat principiul certitudinii legii de la art.103 alin.2 GG (se are în vedere *Grundgesetz* (Constituția Germaniei) – *n.a.*) dacă cetățeanul poate să înțeleagă din text ce este interzis din punctul de vedere al dreptului penal și cum se sancționează încălcarea acestei interdicții. Dacă municipalitatea adoptă statutul în baza unei abilitări acordate de legiuitorul de land, nu doar statutul care reprezintă legea penală propriu-zisă, ci și abilitarea trebuie să fie în concordanță cu aceste cerințe. Pentru cetățean, limitele culpabilității și felul sancțiunii trebuie să fie previzibile deja din abilitare. În caz contrar, nici cetățeanul și nici judecătorul nu ar putea ști, într-un caz concret, dacă autorul statutului este abilitat să emită un anumit statut securizat și dacă autoritatea care i-a fost transmisă în acest

* Cu această ocazie, consemnăm că monitorizarea executării adreselor, adoptate de Curtea Constituțională, face parte din obiectul de activitate a Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova*.

*Structura Parlamentului. Comisiile permanente. Comisia parlamentară „Comisia juridică, numiri și imunități”. Obiectul de activitate. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.parlament.md/StructuraParlamentului/Comisiipermanente/tabid/84/CommissionId/9/language/ro-RO/Default.aspx

sens a fost suficientă pentru sancționare. De aceea, este necesar ca abilitarea să fie de așa natură, încât din ea să reiasă dacă reglementarea faptei în statut corespunde intențiilor legiuitorului, precum și ce măsuri au fost luate împotriva" [11]. De asemenea, în pct.51 al Deciziei Curții Constituționale a României nr.405 din 15.06.2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.246 din Codul penal din 1969, ale art.297 alin.(1) din Codul penal și ale art.132 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție se prevede: „Unei persoane nu i se poate imputa încălcarea standardului obiectiv prin constatarea neîndeplinirii de către aceasta a unor prescripții implicite, nedeterminabile la nivel normativ” [12].

Supra am reprodus fragmente din actele de jurisdicție constituțională ale altor state. În această ordine de idei, în pct.77 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.36 din 05.12.2013 privind interpretarea articolului 13 alin.(1) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și cu Declarația de Independență a Republicii Moldova (sesizările nr.8b/2013 și nr.41b/2013) se evocă: „[...] Curtea Constituțională din Ungaria a dezvoltat teoria „*Constituției invizibile*”, prin care a decis că poate interpreta și aplica nu doar prevederile Constituției, ci și **orice alte principii de drept care au o valoare constituțională** (evidențierea aparține Curții Constituționale a Republicii Moldova – *n.a.*), inclusiv valorile deduse prin referire la „constituțiile moderne” (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]” [13]. Așadar, valorile deduse prin referire la „constituțiile moderne” pot fi relevante pentru ordinea constituțională a Republicii Moldova.

După această scurtă divagație, consemnăm că în speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM nici inculpatul, nici apărătorul, nici procurorul nu cunosc și/sau nu au posibilitatea să cunoască conținutul Scrisorii nr.4976/2017. În atare condiții, aceștia nu cunosc nici dacă autorii Scrisorii nr.4976/2017 dețin abilitarea corespunzătoare. În context, în pct.52 al Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Colegiul Editorial al Pravoye Delo și Štekel v. Ucraina* se arată: „Noțiunea de previzibilitate se aplică nu doar conduitei, ale cărei consecințe reclamantul ar trebui să aibă posibilitatea să le prevadă într-o măsură suficientă, ci și „formalităților, condițiilor” (sublinierea ne aparține – *n.a.*), restricțiilor sau sancțiunilor” care pot fi atribuite unei astfel de conduite, dacă se constată încălcarea legilor naționale” [14].

Deși conținutul Scrisorii nr.4976/2017 nu constituie un secret de stat, scrisoarea în cauză nu este publicată, ceea ce contravine nu doar art.34 „Dreptul la informație” din Constituție, dar și alin.(2) art.23 „Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle” din Constituție. Potrivit acestei din urmă norme, „[s]tatul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”. Din perspectiva alin.(2)¹ art.9 al Legii nr.317 din 18.07.2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale [15] (în vigoare până la 12.07.2018), Scrisoarea nr.4976/2017, fiind emisă de o instituție publică, este un act normativ. Or, potrivit acestei norme, „[l]imitele de reglementare pentru Guvern și/sau pentru autoritățile administrației publice și instituțiile abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control (sublinierea ne aparține – *n.a.*) sunt stabilite, pentru fiecare caz aparte, prin legi. Actele normative ale acestor autorități nu pot fi invocate în cazul în care nu corespund prevederilor legislației”. Precizăm că funcția de control a IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie” rezultă din prevederile Capitolului II „Funcțiile și drepturile instituției narcologice” al anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.1433 din 07.11.2002 cu privire la aprobarea Regulamentului instituției narcologice a Ministerului Sănătății și Regulamentului Centrului de dezintoxicare medicală din cadrul instituțiilor medicale (spital județean, municipal) subordonate Ministerului Sănătății [16].

Nu se exclude ca denumirea unui act normativ să conțină termenul „scrisoare”. Drept exemple pot servi: Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.10-6-04/94-433 din 19.02.1999 [17]; Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.12(10-13-02/1-664) din 11.03.1999 [18]; Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.10-6-08/130-686 din 15.03.1999 [19]; Scrisoare informativ-normativă nr.05-757 din 07.04.2010 cu privire la determinarea valorii obiectivelor de construcții începând cu 1 mai 2010 [20] etc.

Este de menționat că, în unele spețe din practica judiciară [21-27], concluzia că substanța MDMB(N)-2201 reprezintă analogul substanței stupefiante AB-PINACA-CHM rezultă din Scrisoarea IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie” nr.01-12/632 din 18.04.2017 (în continuare – Scrisoarea nr.01-12/632/2017). După numărul de înregistrare și data emiterii, această scrisoare diferă de Scrisoarea nr.4976/2017. La această din urmă scrisoare – în planul stabilirii faptului că substanța MDMB(N)-2201 reprezintă analogul substanței stupefiante AB-PINACA-CHM – se face referire nu doar în speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM, ci

și în alte spețe [28, 29]. Se impun întrebările: câte asemenea scrisori au fost emise de către IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie” și/sau CPCD? Pot oare persoanele vizate de alin. (6) art.134¹ CP RM să înțeleagă dacă criteriile de catalogare a unei substanțe ca analog diferă de la o scrisoare sau alta? De asemenea, ar putea oare astfel de persoane să înțeleagă de ce în unele cazuri concluzia că substanța MDMA(N)-2201 reprezintă analogul substanței stupefiante AB-PINACA-CHM rezultă din Scrisoarea nr.4976/2017, iar în alte cazuri respectiva concluzie reiese din Scrisoarea nr.01-12/632/2017?

Inaccesibilitatea alin.(6) art.134¹ CP RM reiese și din Hotărârea Marei Camere a Curții de Justiție a Uniunii Europene din 10.03.2009 (Cauza C-345/06 *Gottfried Heinrich*) [30]. Vom selecta fragmentele cele mai relevante ale acestei hotărâri:

– „Noțiunea „articol interzis” este definită la punctul 1.18 din anexa la Regulamentul nr.2320/2002 drept „un obiect care poate fi utilizat pentru comiterea unui act de intervenție ilegală, care nu a fost declarat în mod corespunzător și care face obiectul legilor și reglementărilor în vigoare”. O listă orientativă a acestor articole se găsește în apendicele acestei anexe, care conține orientări pentru clasificarea articolelor interzise. La punctul (iii) din acest apendice este menționată categoria: „Obiecte contondente: bâte, ciomege, bâte de baseball sau alte instrumente asemănătoare” (pct.13);

– „Se recunoaște, de asemenea, că o astfel de listă nu poate fi în niciun caz completă. Prin urmare, autorității competente i se permite să interzică alte articole în afară de cele enumerate în listă. Este necesar să se furnizeze informații clare pasagerilor în legătură cu toate articolele interzise înaintea și în timpul înregistrării” (subpct.(4) pct.18);

– „O listă orientativă a acestor articole se găsește în apendicele acestei anexe. Deși aceste dispoziții par a se adresa în primul rând autorităților competente ale statelor membre, nu se poate contesta că acestea urmăresc, în orice ipoteză, instituirea de obligații în sarcina particularilor” (pct.51);

– „Întrucât anexa la Regulamentul nr.622/2003 nu a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, rezultă că măsurile de adaptare a listei articolelor interzise, în condițiile în care sunt cuprinse în această anexă, nu pot fi opozabile particularilor” (pct.62).

Mutatis mutandis, enumerarea analogilor într-o listă orientativă nu este suficientă. Doar o listă exhaustivă a analogilor ar fi opozabilă persoanelor vizate de alin.(6) art.134¹ CP RM.

– „*Persoanele vizate de norma de drept penal trebuie să fie apte să stabilească caracteristicile esențiale ale actului interzis doar în baza prevederilor care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică*” [1] (pct.18 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

În acest context, ne întrebăm: persoanele vizate de alin.(6) art.134¹ CP RM sunt ele apte să stabilească caracteristicile esențiale ale actelor interzise de art.217 și 217¹ CP RM doar în baza prevederilor care specifică aceste acte, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică? Or, până în momentul de față niciuna dintre autoritățile abilitate nu a oferit răspunsuri la întrebările ce apar în legătură cu definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM. Aceste întrebări le-am formulat într-un studiu anterior: „Care este înțelesul sintagmei „care are capacitatea de a produce efecte psihoactive”? În ce anume constau asemenea efecte? Care este suportul normativ pentru a stabili limitele lor exacte? Care trebuie să fie intensitatea / „pragul minim de gravitate” a/al efectelor psihoactive, pentru ca ele să poată intra sub incidența alin.(6) art.134¹ CP RM? Care este deosebirea dintre noțiunea „acțiuni psihoactive” (utilizată în alin.(5) art.134¹ CP RM) și noțiunea „efecte psihoactive” (folosită în alin.(6) art.134¹ CP RM)? Se are oare în vedere prin „plante” a) ceea ce se are în vedere și în art. 217, 217¹, 217³ și 218 CP RM (adică, organismele vegetale până la recoltare) *sau/și* b) organismele vegetale după recoltare?” [7]. În acest plan, în pct.51 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.26 din 27.09.2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă (notificarea debitorului ipotecar) (Sesizarea nr.83g/2016) (în continuare – Hotărârea Curții Constituționale nr.26/2016) se afirmă: „[...] [P]entru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure (sublinierea ne aparține – n.a.)” [31]. În pct.84 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.33 din 07.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin.(1) și 361 alin.(2) lit.d) din Codul penal (abuzul de putere sau abuzul de serviciu) (sesizările nr.80g/2017 și nr.129g/2017), se relevă: „Formulele generale și abstracte **într-un caz concret** (evidențierea aparține Curții Constituționale – n.a.) pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii” [32].

Cât privește noțiunea „analog al substanței stupefiante sau psihotrope”, lipsa unor reglementări legale precise, care să determine cu exactitate conținutul acesteia, deschide posibilitatea unor abuzuri în activitatea de aplicare a răspunderii pentru faptele incriminate la art.217 și 217¹ CP RM. Definiția dată în alin.(6) art.134¹ CP RM noțiunii „analog al substanței stupefiante sau psihotrope” nu este clară, previzibilă și lipsită de echivoc. Destinatarul legii penale nu pot avea o reprezentare clară asupra prevederilor art.217 și 217¹ CP RM (în partea ce se referă la analogi), astfel încât să-și adapteze conduita și să prevadă consecințele ce decurg din nerespectarea acestor norme. Maniera ambiguă de redactare, precum și utilizarea unor sintagme neclare, sunt neconforme cu dispoziția de la alin.(2) art.23 din Constituție.

– „Curtea reține că articolul 134¹ din Codul penal definește noțiunile de „drog”, „stupefiante”, „substanță psihotropă”, „precursor”, „produse etnobotanice” și de „analog al substanței stupefiante sau psihotrope” [1] (pct.21 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

– „Potrivit alineatului (6) al articolului în discuție, prin „analog al substanței stupefiante sau psihotrope” se înțelege orice substanță sau asociere de substanțe de origine naturală ori sintetică, în orice stare fizică, sau orice produs, plantă, ciupercă, ori părți ale acestora, care are capacitatea de a produce efecte psihoactive și care, indiferent de conținutul său, denumirea sa, modul său de administrare, de prezentare sau de publicitatea care i se face, este ori poate fi folosită în locul unei substanțe sau al unui preparat stupefiant, psihotrop ori cu efect psihotrop sau în locul unei plante ori substanțe aflate sub control național și/sau internațional” [1] (pct.22 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

Este util să comparăm gradul de previzibilitate a definiției noțiunii de analog din alin.(6) art.134¹ CP RM cu gradul de previzibilitate a definiției noțiunii similare din art.1 al Legii Republicii Belarus nr.408-3 din 13.07.2012 cu privire la mijloacele narcotice și substanțele psihotrope [33] (în continuare – Legea Republicii Belarus nr.408-3/2012) (în Codul penal al Republicii Belarus [34] lipsește o astfel de definiție, deși noțiunea de analog se utilizează în articolele 327-328², 330-332 ale acestuia): „analogi ai mijloacelor narcotice sau ai substanțelor psihotrope – substanțele chimice ale căror formule structurale se formează prin înlocuirea fie în formulele structurale ale mijloacelor narcotice sau ale substanțelor psihotrope, fie în structurile de bază ale unuia sau mai multor atomi de hidrogen cu substituenți ai atomilor de hidrogen, incluși în lista substituenților de hidrogen fie din formulele structurale ale mijloacelor narcotice sau ale substanțelor psihotrope, fie din structurile de bază stabilite de Comitetul de Stat al Expertizelor Judiciare al Republicii Belarus”. Compararea celor două definiții denotă previzibilitatea mult mai redusă a definiției formulate în alin.(6) art.134¹ CP RM.

Din această perspectivă, definiției din alin.(6) art.134¹ CP RM i s-ar potrivi *mutatis mutandis* următoarea concluzie a instanței de contencios constituțional, exprimată în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.21 din 22.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit.b) din Codul penal, a articolelor 7 alin.(7), 39 pct.5), 313 alin.(6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit.d) și 16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (faptele care constituie practicarea ilegală a activității de întreprinzător) (Sesizarea nr.37g/2016) (în continuare – Hotărârea Curții Constituționale nr.21/2016): „65. Curtea constată că dispoziția de blanchetă cuprinsă la art.125 lit.b) nu precizează elementele care pot identifica „desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”. Aceasta, fără a descrie semnele concrete ale infracțiunii, face trimitere la alte acte normative (cu caracter nepenal) pentru aflarea conținutului acesteia. 66. Cu referire la dispozițiile de blanchetă în legea penală, în Hotărârea nr.25 din 13 octombrie 2015 Curtea a menționat: „63. [...] existența dispozițiilor de blanchetă în normele penale constituie o expresie a procesului obiectiv de reglementare normativă, fiind o modalitate specială de formulare a reglementărilor juridico-penale. 64. Fără a contesta principiul codificării legii penale, recurgerea la dispozițiile de blanchetă în Codul penal asigură stabilitatea legii penale, astfel încât conținutul acesteia să nu fie direct proporțional cu frecvențele modificări ale actelor normative subsecvente, precum și legătura sistemică cu alte acte normative aplicabile.” 67. În același timp, Curtea reține că, având în vedere specificul dreptului penal, legiuitorului îi revine obligația să dea dovadă în actul de legiferare de exigențe sporite în respectarea principiului clarității și previzibilității legii (sublinierea ne aparține – n.a.)” [13].

În același registru, în pct.50 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.5 din 06.03.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.10 pct.4 și pct.5 din Legea nr.845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (Sesizarea nr.10g/2018) se relevă: „Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume

garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (sublinierea ne aparține – n.a.) (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80) [31]. În pct.61 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.17 din 19.05.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală (liberarea provizorie sub control judiciar) (Sesizarea nr.33g/2016), se prevede: „[...] [L]egea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor” [35].

Făcând o comparație între definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM și definiția din art.1 al Legii Republicii Belarus nr.408-3/2012, remarcăm că în alin.(6) art.134¹ CP RM nu se stabilește nici limita marjei de discreție privind formula chimică a analogilor, nici elementele ce disting particularitățile analogilor. În aceste condiții, nimic nu-l împiedică pe expert să considere analog oricare substanță ce are capacitatea de a produce efecte psihoactive.

Definiția noțiunii de analog este formulată și în art.1 al Legii Federației Ruse nr.3-Φ3 din 08.01.1998 cu privire la mijloacele narcotice și substanțele psihotrope (în continuare – Legea Federației Ruse nr.3-Φ3/1998) (în Codul penal al Federației Ruse [36] lipsește o astfel de definiție, deși noțiunea de analog se utilizează în articolele 228, 228¹, 229¹, 230 și 232 ale acestuia): „analogi ai mijloacelor narcotice sau ai substanțelor psihotrope – substanțele de natură sintetică sau naturală care nu sunt incluse în Lista mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope și a precursorilor acestora supuse controlului în Federația Rusă, ale căror structură chimică și proprietăți sunt similare cu structura chimică și proprietățile mijloacelor narcotice sau ale substanțelor psihotrope, ale căror efect psihoactiv îl reproduc” [37].

Această definiție este comparabilă, sub aspectul previzibilității sale reduse, cu definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM. În legătură cu definiția noțiunii de analog din art.1 al Legii Federației Ruse nr.3-Φ3/1998, A.A. Veazemskaia susține: „Similaritatea structurii chimice poate fi estimată cu precizie suficientă în procente. De aceea, în definiție ar trebui stabilită limita inferioară a unei astfel de similarități, dincolo de care similaritatea nu ar fi suficientă pentru a considera substanța analog al unui mijloc narcotic sau al unei substanțe psihotrope. În caz contrar, o astfel de definiție inexactă poate genera erori în procesul de aplicare a legii de către organele de drept” [38, p.22-23]. Același defect caracterizează definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM.

Caracterul formalist, decorativ al definiției din alin.(6) art.134¹ CP RM o face ca și cum inexistentă. Această definiție nu are nicio valoare aplicativă. *Mutatis mutandis*, în pct.63 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.12 din 14.05.2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 361 alin.(2) lit.c) din Codul penal (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor de importanță deosebită false) (Sesizarea nr.25g/2018), se arată: „[...] [Î]n lipsa unor repere obiective, inclusiv normative, atribuirea unui document a importanței deosebite se face la discreția celor care aplică legea penală, justițiabilul găsindu-se într-o stare de insecuritate juridică” [39]. În contextul analizei pe care o efectuăm, justițiabilul se află într-o stare de insecuritate juridică. Aceasta deoarece, profitând de lipsa unor repere obiective, inclusiv normative, cei abilitați cu aplicarea legii penale au puterea discreționară să atribuie (în condiții obscure) unei substanțe statutul juridic de analog. În această ordine de idei, în pct.61 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.28 din 23.11.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 1 din Legea nr.54 din 21 februarie 2003 privind contracararea activității extremiste (utilizarea simbolurilor naziste) (Sesizarea nr.29a/2015) (în continuare – Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.28/2015) se relevă: „**O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității** (evidențierea aparține Curții Constituționale – n.a.) (*Ostrovar v. Moldova*, hotărârea din 13 septembrie 2005, §98 și §105-108). Aceași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești” [40].

– „În conformitate cu articolul 134¹ alin.(7) din Codul penal, listele de substanțe stupefiante, psihotrope și de precursori se aprobă, se modifică și se completează de către Guvern” [1] (pct.23 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

– „În acest sens, lista substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora au fost aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006” [1] (pct.24 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

Totodată, în pct.69 al Hotărârii Curții Constituționale nr.25/2015 se prevede: „[...] Curtea reține: cantitatea substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care le conțin formează un element structural *sine qua non* al listei acestora [...]” [5]. În același timp, alin.(8) art.134¹ CP RM stabilește: „În cazul sustragerii, însușirii, extorcării sau al altor acțiuni ilegale cu droguri, precursori, etnobotanice sau analogi ai acestora, proporțiile acestora (sublinierea ne aparține – *n.a.*) – mici, mari sau deosebit de mari – se determină conform cantităților mici, mari sau deosebit de mari stabilite de Guvern”. Interpretând systemic aceste prevederi, ar reieși următoarele: cantitatea analogilor formează un element structural *sine qua non* al listei acestora.

Însă, o listă a analogilor pur și simplu nu există. Mai mult, nici nu se preconizează elaborarea unei asemenea liste. Aceasta întrucât, potrivit alin.(7) art.134¹ CP RM, doar listele de substanțe stupefiante, psihotrope și de precursori se aprobă, se modifică și se completează de către Guvern. Așadar, întrucât lipsește o listă normativă a analogilor, nu este cu puțință nici stabilirea proporțiilor acestora.

– „Curtea observă că autorul excepției susține că prevederile contestate sunt imprezvizibile, pentru că nu există o listă care ar enumera analogii substanțelor stupefiante sau psihotrope” [1] (pct.26 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

În conformitate cu lit.d) alin.(3) art.60 al Legii nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative [41], „Codul trebuie să întrunească următoarele trăsături calitative: [...] integralitatea; [...]”. O astfel de trăsătură calitativă a Codului este menționată și în dispoziția de la lit.d) alin.(3) art.53 al Legii nr.780 din 27.12.2001 privind actele legislative [42]. În legătură cu această trăsătură, în Decizia Curții Constituționale a României nr.473 din 21.11.2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.659 alin.(3) din Codul de procedură civilă se menționează: „[...] Curtea remarcă faptul că dispozițiile legale criticate nu sunt însoțite de prevederi legale (care se pot regăsi și într-un act normativ separat) care să aloce resursele umane și materiale necesare (eventual suplimentare) de natură să asigure aplicarea în mod eficient a măsurilor legale. Exigențele statului de drept impun adoptarea unui **cadru legislativ integrat** (evidențierea aparține Curții Constituționale a României – *n.a.*) care să permită aplicarea efectivă și eficientă a dispozițiilor legale, astfel încât drepturile și/sau măsurile prevăzute să nu fie teoretice și iluzorii” [43].

Mutatis mutandis, în cazul substanțelor stupefiante, al substanțelor psihotrope, al plantelor care conțin astfel de substanțe și al precursorilor, integralitatea prevederilor art.134¹ CP RM se asigură prin Hotărârea Guvernului nr.1088/2004 și prin Hotărârea Guvernului nr.79/2006. În cazul analogilor, cadrul legislativ integrat lipsește. Un asemenea cadru lipsește nu pentru că nu este posibilă elaborarea lui. El lipsește deoarece autorităților abilitate le convine o asemenea stare de lucruri.

În acest sens, menționăm: 5-fluora ADB și MDMA(N)-2201, analogii specificați în speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogii acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM se află în circulație de mai mulți ani. De exemplu, în Japonia, 5-fluora ADB a fost inclusă în lista drogurilor interzise în 2014 [44]. În Republica Kârgâzstan, MDMA(N)-2201 face parte din lista substanțelor psihotrope încă din 2007 [45]. Atunci de ce autorităților abilitate din Republica Moldova le convine ca în 2018 aceste două substanțe să continue să aibă statutul obscur de analogi? În pct.66 al Hotărârii Curții Constituționale nr.25/2015 se menționează: „[...] [R]ățiunea stabilirii competenței Guvernului rezultă și din **necesitatea intervenției prompte** (evidențierea aparține Curții Constituționale – *n.a.*) în cadrul normativ în vederea reglementării acestui domeniu în cazul apariției de noi substanțe cu efecte similare” [5]. Oare în cazul apariției noilor analogi această exigență, reliefată de instanța de contencios constituțional, nu mai este valabilă?

Experiența altor state demonstrează posibilitatea adoptării unui cadru legislativ integrat, destinat reglementării prevenirii și combaterii traficului ilicit de analogi. Despre experiența interzicerii provizorii a analogilor ne vorbește V.A. Agaian: „În Statele Unite și în Suedia circulația noilor substanțe psihoactive este limitată prin interdicții temporare. Astfel de interdicții au o durată de până la 1,5 ani, după care noua substanță psihoactivă este inclusă în lista substanțelor aflate sub interdicție definitivă. [...] În Finlanda, în 2001 a fost elaborat un sistem simplificat de includere a noilor substanțe psihoactive în lista substanțelor aflate sub interdicție definitivă. [...] În Letonia, lista de droguri a fost substituită prin lista de formule de bază ale grupurilor chimice ale drogurilor, ceea ce contribuie la reducerea eficientă a circulației noilor substanțe psihoactive care au o structură chimică similară cu cea a drogurilor din lista substanțelor” [46]. În legătură cu modelul reglementar implementat în Letonia, comportă interes opinia exprimată de S.V. Șestakova și N.V. Breanțeva: „Este necesară elaborarea unui alt mecanism de interzicere a noilor substanțe psihoactive. În acest sens, listele ar trebui să includă nu substanțe și derivate ale acestora, dar grupuri de substanțe psihoactive a căror formulă

conține același fragment de bază. [...] O asemenea listă ar contribui la interzicerea promptă a noilor substanțe psihoactive, prin anticiparea producerii acestora" [47].

Luând în considerare că astfel de soluții pot fi implementate facil în Republica Moldova, se impune întrebarea: de ce persoanele vizate de alin. (6) art. 134¹ CP RM ar trebui să fie afectate de lipsa unui cadru legislativ integrat, destinat reglementării prevenirii și combaterii traficului ilicit de analogi? Este oare conformă această stare de lucruri, condiționată de pasivitatea autorităților abilitate din Republica Moldova, cu principiul preeminenței dreptului? Sau preeminența dreptului este înțeleasă de către cineva ca preeminență a intereselor statului asupra intereselor persoanei?

– „Totuși, Curtea Europeană a reținut în jurisprudența sa că formularea legilor nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea în redactarea unei legi este un lucru dorit, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație (Rohlena v. Cehia, citată mai sus, §50), astfel încât să asigure o protecție efectivă și practică a relațiilor sociale susceptibile să fie lezate prin comiterea unor infracțiuni, dar nu una teoretică și iluzorie" [1] (pct.27 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

Importanța doctrinei în procesul de interpretare a legilor a fost subliniată de instanța de contencios constituțional în: pct.79 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.38 din 14.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.245-XVI din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat, Legea nr.320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului și din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1176 din 22 decembrie 2010 (refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat) (Sesizarea nr.98g/2017) [48]; pct.89 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.23 din 25.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 27 din Legea nr.151 din 30 iulie 2015 cu privire la Agentul guvernamental (acțiunea în regres) (sesizările nr.25g/2016 și nr.57g/2016) [49]; pct.74 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.32 din 29.12.2015 pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.1877-VII din 21 decembrie 2015 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru (Sesizarea nr.59a/2015) [50] etc.

Apelând la doctrinari, îl vom cita întâi de toate pe I.A. Pokrovski: „Este extrem de periculoasă aplicarea arbitrară a instrumentelor de represiune penală. De aceea, atunci când stabilește o interdicție penală, legiuitorul n-ar trebui să acționeze „pentru perspectivă”. Cu alte cuvinte, legiuitorul n-ar trebui să adopte o normă neclară și să conteze pe adaptarea acesteia de către instanțele de judecată sau de către autoritățile executive, „delegându-le” astfel prerogativele. O astfel de abordare este justificată în cazul reglementării unor sfere de viață într-atât de complexe sau dinamice, încât, în majoritatea cazurilor, legiuitorul pur și simplu nu are suficientă competență pentru a le reflecta corect în lege. Drept urmare, sunt de înțeles argumentele privitoare la inevitabilitatea unor oarecare incertitudini, de exemplu, în Codul civil, precum și la extinderea corespunzătoare a discreției judiciare” [51, p.96-97].

Continuând ideea, N.A. Lopașenko menționează că o interdicție penală nu trebuie și nu poate să fie întocmită pentru o perspectivă obscură. Or, fixarea ei în textul legii trebuie să fie precedată de o amplă activitate pregătitoare. Întemeiată pe principiile de incriminare a faptelor, această activitate presupune analiza fenomenului socialmente periculos, a gradului de pericol al acestuia, a răspândirii fenomenului în cauză, precum și a posibilității de a-l influența [52, p.108-128].

După A.K. Soboleva, „concretizarea legislației, privită ca procedeu tehnico-juridic, încearcă să concilieze două extremități: imposibilitatea de a prevedea toate situațiile de viață posibile, cărora le poate fi incidentă norma juridică corespunzătoare și necesitatea de a le prevedea. Pornind de la această premisă, primul precept al celui care elaborează norma juridică ar trebui să fie „Să nu dăunezi!”. Pentru ca acest precept să fie respectat, ar trebui de reținut următoarele: dacă exprimarea verbalizată a normei juridice permite interpretarea echivocă a acesteia, atunci în practică norma în cauză va fi interpretată în cea mai defavorabilă manieră posibilă, și, probabil, în flagrantă contradicție cu voința celui care a elaborat-o” [53].

În contextul analizat, nu putem ignora nici tezele desprinse din unele hotărâri ale Curții Constituționale Federale a Germaniei: „[...] [D]elegarea atribuțiilor de adoptate a deciziei finale privind legalitatea comportamentului, pe calea introducerii deliberate în lege a unor noțiuni incerte, este permisă în legile care urmăresc reglementarea unor noi relații. Totuși, dacă vorbim despre aplicarea celor mai aspre măsuri juridice aflate la dispoziția societății, delegarea atribuțiilor legiuitorului către alte autorități, inclusiv cele executive, este inacceptabilă” [54]; „[...] În general, concepția elaborării unei baze a datelor interceptate din comunicările persoanelor bănuite de terorism nu ridică obiecții. Cu toate acestea, au fost identificate o serie de prevederi legale care nu îndeplinesc exigența certitudinii juridice. De exemplu, legea nu conține o listă exhaustivă (sublinierea ne aparține – *n.a.*) de funcționari cu drept de acces la respectiva bază de date, lăsând soluționarea acestei probleme la latitudinea Ministerului Afacerilor Interne” [55].

Este de menționat că în pct.48 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin.(1) din Codul penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) (sesizările nr.113g/2016 și nr.8g/2017) se arată: „[...] Guvernul menționează că gradul considerabil al daunelor aduse intereselor publice nu poate fi determinat prin anumite criterii exhaustive sau cuantificat într-un anumit mod, acesta urmând a fi apreciat în funcție de circumstanțele fiecărei cauze” [56]. Totuși, instanța de contencios constituțional nu a sprijinit aceste considerente ale Guvernului: în pct.98 al aceleiași Hotărâri se menționează: „[...] Curtea observă că legiuitorul a instituit la art.126 alin.(2) din Codul penal criterii subiective de delimitare între daune „considerabile” și daune „esențiale”, care se apreciază doar în funcție de însemnătatea bunurilor pentru victimă și alte circumstanțe care influențează starea sa materială” [56]. *Per a contrario*, au un caracter obiectiv atât criteriile exhaustive (sublinierea ne aparține – *n.a.*) de determinare a daunelor în proporții considerabile sau în proporții esențiale aduse intereselor publice, cât și cuantificarea acestor daune într-un anumit mod. *Mutatis mutandis*, ar avea un caracter obiectiv listarea exhaustivă a analogilor; *per a contrario*, are un caracter subiectiv definirea descriptivă în alin.(6) art.134¹ CP RM a noțiunii „analog al substanței stupefiante sau psihotrope”.

Această opinie este consolidată de argumentele prezentate în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.28/2015: „[...] 65. Curtea subliniază că în materie penală legislatorul trebuie să fie deosebit de precis, clar și corect, așa cum o impune principiul *nulla poena sine lege*, consacrat de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. [...] 68. Inexistența în lege a unei liste exhaustive (sublinierea ne aparține – *n.a.*) a atributelor și simbolurilor naziste, precum și a atributelor și simbolurilor care se aseamănă cu acestea face din dispoziția normativă contestată o reglementare căreia îi lipsește suficiența specificitate” [40].

– „Curtea observă că, prin definiție, analogul substanței stupefiante sau psihotrope trebuie să aibă proprietatea de a produce efecte psihotrope și care, indiferent de conținutul său, denumirea sa, modul său de administrare, de prezentare sau de publicitatea care i se face, este ori poate fi folosit în locul unei substanțe sau al unui preparat stupefiant, psihotrop ori cu efect psihotrop sau în locul unei plante ori substanțe aflate sub control național și/sau internațional. În orice caz, pentru a stabili dacă o substanță sau un amestec de substanțe are proprietatea de a produce efecte psihotrope similare unor substanțe psihotrope sau stupefiante trebuie dispusă efectuarea unei expertize” [1] (pct.28 al Deciziei Curții Constituționale nr.43/2018).

În primul rând, Curtea Constituțională a admis o inexactitate: conform alin.(6) art.134¹ CP RM, analogul trebuie să aibă proprietatea de a produce nu efecte psihotrope, dar efecte psihoactive.

În al doilea rând, referindu-se la definiția noțiunii „analogi” din art.1 al Legii Federației Ruse nr.3-Φ3/1998 (care, așa cum am putut vedea mai sus, este similară cu definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM), M.A. Liubavina afirmă: „Legiuitorul a condiționat catalogarea unei substanțe ca analog al unui mijloc narcotic sau al unei substanțe psihotrope de îndeplinirea următoarelor condiții: 1) substanța să aibă origine sintetică sau naturală; 2) substanța să nu fie menționată în Lista mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope și a precursorilor acestora supuse controlului în Federația Rusă; 3) structura chimică a substanței să fie similară cu cea a unui mijloc narcotic sau a unei substanțe psihotrope nominalizate în lista consemnată mai sus; 4) proprietățile substanței să fie similare cu cele ale mijlocului narcotic sau ale substanței psihotrope, ale cărui (cărei) efect psihoactiv îl reproduce. Lipsa uneia dintre aceste condiții nu permite catalogarea substanței ca analog al unui mijloc narcotic sau al unei substanțe psihotrope. În practică, dificultăți majore comportă stabilirea celei de-a treia și a celei de-a patra condiții. Aceasta întrucât termenul „similare”, folosit în lege, este lipsit de concretețe, ambiguu. Unii specialiști atrag atenția asupra incertitudinii abordărilor referitoare la interpretarea conceptului de similaritate a structurii chimice. [...] [D]in perspectiva unui chimist sau jurist, este destul de dificil să se

răspundă clar la unele întrebări. De exemplu, ce ar trebui să se ia ca bază pentru definirea noțiunii de similaritate: existența unui schelet structural comun, prezența unor grupuri funcționale sau pozițiile lor relative? Până la care limite se poate schimba structura substanțelor pentru a-și menține similaritatea? Aceste întrebări aparent simple nu au un răspuns clar, definit în mod normativ. Cât privește similaritatea privind efectul psihoactiv, acest criteriu este chiar mai incert. Aceasta deoarece substanțele pot fi similare în funcție de varii proprietăți: chimice, fizice, funcționale, farmacologice etc. Efectul psihoactiv al unei substanțe, ca și oricare altă proprietate, poate fi exprimat sub forma unui semnal de orice natură fizică sau prin alte caracteristici. Caracteristicile efectului psihoactiv variază în funcție de timpul de răspuns, durată, intensitatea acțiunii, prezența efectului sedativ și alți indicatori” [57, p.22-23].

În alin.(6) art.134¹ CP RM nu sunt stabiliți indicatorii ce caracterizează similaritatea unui analog cu o substanță stupefiantă sau cu o substanță psihotropă. În aceste condiții, expertul este cel care conferă conținut conceptului de similaritate utilizat în alin.(6) art.134¹ CP RM. În alți termeni, expertul este cel care stabilește limitele de aplicare a acestei norme penale.

În al treilea rând, *mutatis mutandis*, vom apela la punctul de vedere al Curții Constituționale a Republicii Moldova exprimat în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015: „57. Astfel, Curtea menționează, **cantitatea substanțelor narcotice și psihotrope constituie un criteriu în distingerea circulației legale de cea ilegală și contribuie la calificarea infracțiunilor** (evidențierea aparține Curții Constituționale – *n.a.*). [...] 59. Curtea constată că prin Hotărârea Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006 a fost aprobată atât **lista substanțelor narcotice, psihotrope** (evidențierea aparține Curții Constituționale – *n.a.*) și a plantelor care conțin astfel de substanțe, depistate în trafic ilicit, **cât și cantitatea acestora** (evidențierea aparține Curții Constituționale – *n.a.*). [...] 69. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că cantitatea substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care le conțin formează un element structural *sine qua non* al listei acestora [...]” [5].

Prin Decizia Curții Constituționale nr.43/2018, instanța de contencios constituțional a lăsat la latitudinea expertului stabilirea faptului dacă o substanță constituie analog al unei substanțe stupefiante sau al unei substanțe psihotrope. Implicit, Curtea Constituțională a lăsat la discreția expertului și stabilirea cantității analogilor. În acest fel, reieșind din pct.57 al Hotărârii Curții Constituționale nr.25/2015, expertul este cel care distinge circulația legală a analogilor de circulația lor ilegală. În atare condiții, expertul nu contribuie la calificarea infracțiunilor, ci chiar califică infracțiunile. Or, potrivit alin.(1) art.113 CP RM, „[S]e consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală”. Pentru a ne convinge de aceasta, vom reproduce opinia instanței de contencios constituțional exprimată în pct.55 al Hotărârii Curții Constituționale nr.25/2015: „Astfel, legiuitorul a stabilit „proporția” substanțelor narcotice și psihotrope, precum și a plantelor care le conțin, ca un semn obligatoriu al calificării (sublinierea ne aparține – *n.a.*) infracțiunilor prevăzute la articolele 217, 217¹, 217⁴ ale Codului penal și contravențiilor prevăzute la articolele 85, 87 ale Codului contravențional” [5]. Însă, la alin.(2) art.113 CP RM se stabilește: „Calificarea oficială a infracțiunii se efectuează la toate etapele procedurii penale de către persoanele care efectuează urmărirea penală și de către judecători (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”. Calificarea oficială de către un expert a unei infracțiuni reprezintă nu altceva decât depășirea atribuțiilor de serviciu, intrând sub incidența art.328 CP RM sau a art.313 din Codul contravențional. În același context, fapta ordonatorilor expertizei judiciare urmează a fi catalogată drept instigare la depășirea atribuțiilor de serviciu.

În concluzie, stabilirea de către expert a cantității de analogi reprezintă un act de ilegalitate.

În sprijinul acestei concluzii vine și argumentul invocat în pct.113 al Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Dmitriyevskiy v. Rusia*: „[...] [Î]ntemeindu-și sentința de condamnare pe rapoartele de expertiză, instanțele de judecată nu au putut să le evalueze, pur și simplu aprobând concluziile expertului lingvist. În opinia instanțelor de judecată, siguranța acestor concluzii reieșea din competența, calificarea profesională și experiența anterioară a expertului lingvist. [...] În acest mod, cea mai importantă concluzie juridică cu privire la prezența în declarațiile contestate a elementelor unui „discurs de ură” a fost formulată de către expertul lingvist care a întocmit respectivele rapoarte. [...] Expertiza în cauză a depășit limitele de soluționare a unor chestiuni de ordin lingvistic (de exemplu, a stabilirii înțelesului unor cuvinte sau expresii concrete), întrucât a presupus calificarea juridică a faptelor reclamantului. Curtea consideră aceasta inadmisibil, accentuând că toate chestiunile de ordin juridic trebuie să fie soluționate exclusiv de instanțele de judecată. [...]” [58].

Nu putem omite nici faptul că argumentarea precitată este luată în considerare în pct.44 al Deciziei Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.36 din 19.04.2018 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.173g/2017 și nr.37g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 220 din Codul penal și a articolului 89 din Codul contravențional (proxenetismul și practicarea prostituției): „Așadar, în această ipoteză, dacă legea penală ar fi aplicată făcându-se apel la interpretarea extensivă defavorabilă sau prin analogie, există riscul încălcării articolului 7 din Convenția Europeană. De asemenea, constatarea juridică potrivit căreia o faptă constituie sau nu prostituție, în sensul articolului 220 din Codul penal, trebuie să se facă de către instanțele de judecată, și nu de către autorități ale executivului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dmitriyevskiy v. Rusia*, 3 octombrie 2017, §113)” [59]. De ce în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018 s-a deviat de la această concepție, expertului oferindu-i-se un „*carte blanche*” în vederea comiterii de ilegalități?

În acest registru, prezintă relevanță poziția exprimată de Institutul de Expertize Judiciare și de Criminalistică din Federația Rusă: „La 30.10.2010, prin Hotărârea Guvernului Federației Ruse nr.882 cu privire la modificarea unor acte ale Guvernului Federației Ruse în aspectele legate de circulația mijloacelor narcotice și a substanțelor psihotrope [60], au fost operate modificări în Hotărârea Guvernului Federației Ruse nr.681 din 30.06.1998 cu privire la aprobarea Listei mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope și a precursorilor acestora supuse controlului în Federația Rusă [61]. Potrivit acestor modificări, Lista I a mijloacelor narcotice a fost completată cu derivate ale unor mijloace narcotice sau ale unor substanțe psihotrope*. [...] Însă, termenul „derivate” nu și-a găsit definiția în textul acestui act normativ. În legătură cu aceasta, a fost elaborată Scrisoarea informativă a Serviciului Federal al Federației Ruse de Control asupra Drogurilor cu privire la derivatele mijloacelor narcotice (Nu amintește de nimic această Scrisoare informativă? – *n.a.*). Conform acestui document, pentru a cataloga un așa-numit „drog de design” ca derivat, este suficientă stabilirea în structura chimică a acestuia a fragmentului „de bază” al moleculei unui mijloc narcotic sau al unei substanțe psihotrope, în care unul sau câțiva atomi de hidrogen sunt substituiți prin alți atomi (de exemplu, prin grupurile alchil-, alchenil-, haloalchil-, aril-, acil-, amino-, alchilamino-, alchiltio-, alchiloxi-, hidroxicarbonil-). [...] Actualmente, nimeni nu poate stabili cu exactitate denumirea exactă a tuturor derivatelor. Or, ținând cont de regulile combinatoricii, numărul variațiilor posibile ale derivatelor poate reprezenta un număr cu douăsprezece zerouri. Complexitatea stării de lucruri atestate o confirmă Serviciul Federal al Federației Ruse de Control asupra Drogurilor. La moment, situația este de o asemenea natură, încât nu Guvernul, dar expertul este cel care decide dacă o substanță are statutul de derivat sau nu” [62]. Accentuăm: acest punct de vedere este exprimat de Institutul de Expertize Judiciare și de Criminalistică din Federația Rusă.

Așa cum s-a putut vedea, statutul juridic al derivatului în Federația Rusă nu diferă principial de statutul juridic al analogului în Republica Moldova. Din aceste considerente, concluziile făcute de Institutul de Expertize Judiciare și de Criminalistică din Federația Rusă se pretează realităților din Republica Moldova.

– „Având în vedere că piața analogilor substanțelor stupefiante sau psihotrope se află într-o evoluție continuă, Curtea consideră că autoritățile statului sunt mai bine plasate pentru a aprecia, în baza unor criterii obiective, dacă este posibilă stabilirea acestora într-o listă exhaustivă” [1] (pct.29 al Deciziei Curții Constituționale nr. 43/2018).

Referitor la speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM, în Sesizarea nr.54g/2018 se menționează, printre altele:

1) „În corespundere cu Scrisoarea nr.4976/2017, substanța 5-fluora ADB reprezintă analogul substanței AKB48. La rândul său, substanța AKB48 constituie o substanță stupefiantă specificată în Lista nr.1 a Tabelului I din Hotărârea Guvernului nr.1088/2004”. Totuși, în Hotărârea Guvernului nr.1088/2004 nu găsim nicio mențiune cu privire la substanța AKB48. În schimb, găsim mențiuni privitoare la substanțe care par să aibă denumiri asemănătoare: AKB48 N-(5-fluoropentyl) și 5F-AKB48;

2) „Conform pct.190 al Hotărârii Guvernului nr.79/2006, în cazul substanței 5F-AKB 48, cantitatea, care depășește 0,25 g, constituie proporții deosebit de mari”. Din această formulare reiese că substanța 5-fluora ADB reprezintă analogul substanței 5F-AKB48. În Scrisoarea nr.4976/2017, substanța AKB48 este

* Apropos, în Federația Rusă, substanța MDMA(N)-2201 (menționată în speța care a constituit temeiul verificării constituționalității alin.(6) art.134¹ CP RM și a sintagmei „analogilor acestora” din art.134¹, 217 și 217¹ CP RM,) are statutul de derivat, nu de analog* . Aceasta confirmă degringolada conceptuală cu privire la statutul juridic al noilor substanțe psihoactive.

*A se vedea, de exemplu: *Приговор №1-417/2015 от 27 августа 2015 г. по делу №1-417/2015*. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: sudact.ru/regular/doc/urM7Sdt6Jamw/

denumită „substanță stupefiantă”. Este adevărat că, potrivit Hotărârii Guvernului nr.79/2006, substanța 5F-AKB48 are statutul de substanță stupefiantă. Totuși, conform Hotărârii Guvernului nr.1088/2004, substanța 5F-AKB48 are statutul de substanță psihotropă, fiind specificată în Lista nr.2 a Tabelului I din acest act normativ. Pot oare persoanele vizate de alin.(6) art.134¹ CP RM să înțeleagă dacă substanța 5F-AKB48 are statutul de substanță stupefiantă sau de substanță psihotropă?

În corespundere cu Hotărârea Guvernului nr.1088/2004, substanța AKB48 N-(5-fluoropentyl) este nominalizată în Lista nr.1 a Tabelului I din Hotărârea Guvernului nr.1088/2004, având statutul de substanță stupefiantă. Potrivit Hotărârii Guvernului nr.79/2006, în cazul substanței AKB48 N-(5-fluoropentyl), proporțiile deosebit de mari presupun cantitatea care depășește 0,002 g. Întrucât decalajul dintre 0,25 g (limita superioară a proporțiilor mari în cazul substanței 5F-AKB48) și 0,002 g (limita superioară a proporțiilor mari în cazul substanței AKB48 N-(5-fluoropentyl)) este una deloc neglijabilă, întrebăm: sunt oare apte persoanele vizate de alin.(6) art.134¹ CP RM să stabilească criteriile în baza cărora autoritățile abilitate diferențiază substanța 5F-AKB48 de substanța AKB48 N-(5-fluoropentyl)?

3) „Potrivit Scrisorii nr.4976/2017, substanța MDMB(N)-2201 reprezintă analogul substanței AB-PINACA-CHM. La rândul său, substanța AB-PINACA-CHM constituie o substanță psihotropă specificată în Lista nr.2 „Substanțele psihotrope” a Tabelului I din Hotărârea Guvernului nr.1088/2004”. Este adevărat că, potrivit Hotărârii Guvernului nr.1088/2004, substanța AB-PINACA-CHM are statutul de substanță psihotropă, fiind specificată în Lista nr.2 a Tabelului I din acest act normativ. Totuși, potrivit Hotărârii Guvernului nr.79/2006, substanța AB-PINACA-CHM are statutul de substanță stupefiantă. În același context, într-o speță se consemnează: „[C]onform rapoartelor de expertiză nr.34/12/1-R-4657 din 24.08.2017 și nr.34/12/1-R-4876 din 12.09.2017, [...] cannabinoidul sintetic MDMB(N)-2201 (C₂₀H₂₈FN₃O₃) [...] constituie un analog al substanței stupefiante – cannabinoidul sintetic AB-PINACA-CHM [...]” [63]. Într-o altă speță, este exprimată o idee similară: „[C]onform scrisorii Instituției Medico-Sanitare Publice „Dispensarul Republican de Narcologie” nr.01-12/632 din 18.04.2017, substanța MDMB(N)-2201 reprezintă analog al substanței stupefiante AB-PINACA-CHM [...]” [22]. Luând în considerare astfel de discrepanțe ce caracterizează actele normative în materie, pot oare persoanele vizate de alin.(6) art.134¹ CP RM să înțeleagă dacă substanța AB-PINACA-CHM are statutul de substanță stupefiantă sau de substanță psihotropă?

În context, apelând la conceptul *mutatis mutandis*, prezentăm opinia Curții Constituționale a Republicii Moldova, expusă în pct.74 al Hotărârii Curții Constituționale nr.21/2016: „[...] Curtea subliniază că din dispozițiile complinoare ale legilor nepenale trebuie să se identifice cu claritate și precizie care activități de întreprinzător sunt interzise și pot genera răspunderea penală în temeiul art.241 din Codul penal” [64]. Corespund oare acestui deziderat Scrisoarea nr.4976/2017 și Scrisoarea nr.01-12/632/2017? Or, în pct.53 al Hotărârii Curții Constituționale nr.26/2016 se relevă: „[...] [T]extul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente ce exclud interpretările contradictorii sau concurența dintre normele de drept aplicabile. Astfel, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor” [31].

Având în vedere confuziile, carențele și inadvertențele ce caracterizează Scrisoarea nr.4976/2017, pe care le-am reliefat mai sus, ne întrebăm: consideră oare Curtea Constituțională în continuare că autoritățile statului sunt mai bine plasate pentru a aprecia, în baza unor criterii obiective, dacă este posibilă specificarea analogilor într-o listă exhaustivă?

În loc de încheiere: lui Henry Kissinger, fost secretar de stat al Statelor Unite, îi aparțin cuvintele: „Illegal o putem face imediat. Constituțional va dura puțin mai mult...” [65]. Înțelegem preocuparea autorităților naționale pentru prevenirea și combaterea traficului de noi substanțe psihoactive. Însă, nu putem accepta eludarea legiferată a principiului de preeminență a dreptului. Cadrul normativ național în vigoare nu asigură nicio claritate în privința statutului analogilor. Aceasta pentru că, de fapt, analogii nu sunt supuși niciunui regim juridic. În afară de prevederile cu caracter declarativ și ambiguu din alin.(6) art.134¹ CP RM, nu există nicio reglementare care ar statua criteriile după care un produs poate fi recunoscut drept analog. În consecință, procesul de prevenire și combatere a traficului de noi substanțe psihoactive trebuie adus în albia legalității. În caz contrar, valorile supreme menționate în alin.(3) art.1 al Constituției vor fi doar inscripții poleite cu aur montate pe frontispiciul democrației autohtone.

Concluzii

Argumentele reproduse în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018 vin în contradicție cu argumentele instanței de contencios constituțional invocate în Adresa către Parlamentul Republicii Moldova, inclusă în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015. Astfel, în Hotărârea Curții Constituționale nr.25/2015, instanța de contencios constituțional stabilește: „[N]ormele din Codul penal care fac referire la „analogul substanțelor narcotice sau psihotrope” sunt lipsite de conținut și fără efect juridic, fapt care, în contextul celor menționate, determină excluderea lor din legea penală”. La nici trei ani de la adoptarea acestei hotărâri, în Decizia Curții Constituționale nr.43/2018, instanța de contencios constituțional menționează: „Având în vedere că piața analogilor substanțelor stupefiante sau psihotrope se află într-o evoluție continuă, Curtea consideră că autoritățile statului sunt mai bine plasate pentru a aprecia, în baza unor criterii obiective, dacă este posibilă stabilirea acestora într-o listă exhaustivă”.

Lipsa unor reglementări legale precise, care să determine cu exactitate conținutul noțiunii „analog al substanței stupefiante sau psihotrope” (definite în alin.(6) art.134¹ CP RM), deschide posibilitatea unor abuzuri în activitatea de aplicare a răspunderii pentru faptele incriminate la art.217 și 217¹ CP RM. Definiția din alin.(6) art.134¹ CP RM nu este clară, previzibilă și lipsită de echivoc. Destinatarii legii penale nu pot avea o reprezentare clară asupra art. 217 și 217¹ CP RM (în partea ce se referă la analogi), astfel încât să-și adapteze conduita și să prevadă consecințele ce decurg din nerespectarea acestor norme. Maniera ambiguă de redactare, precum și utilizarea unor sintagme neclare, sunt neconforme cu dispoziția de la alin.(2) art.23 din Constituție. În alin.(6) art.134¹ CP RM nu sunt stabiliți indicatorii ce caracterizează similaritatea unui analog cu o substanță stupefiantă sau cu o substanță psihotropă. În aceste condiții, expertul este cel care conferă conținut conceptului de similaritate utilizat în alin.(6) art.134¹ CP RM. În alți termeni, expertul este cel care stabilește limitele de aplicare a acestei norme penale. Însă, calificarea oficială de către un expert a unei infracțiuni reprezintă nu altceva decât depășirea atribuțiilor de serviciu, intrând sub incidența art.328 CP RM sau a art.313 din Codul contravențional. În același context, fapta ordonatorilor expertizei judiciare urmează a fi catalogată drept instigare la depășirea atribuțiilor de serviciu. În concluzie, stabilirea de către expert a cantității de analogi reprezintă un act de ilegalitate.

Referințe:

1. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.43 din 14.05.2018 de inadmisibilitate a Sesizării nr.54g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 134¹, 217 și 217¹ din Codul penal (analog al substanței stupefiante sau psihotrope) (Sesizarea nr.54g/2018-05-14). [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=463&l=ro
2. Sesizarea nr.54g din 14.05.2018 privind excepția de neconstituționalitate a art.134¹ alin.(6), 217 și 217¹ din Codul penal. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=sesizari&docid=801
3. Hotărârea Guvernului nr.1088 din 05.10.2004 cu privire la aprobarea tabelelor și listelor substanțelor stupefiante, psihotrope și precursorilor acestora, supuse controlului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr.186-188.
4. Hotărârea Guvernului nr.79 din 23.01.2006 privind aprobarea Listei substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.16-19.
5. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.25 din 13.10.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Hotărârii Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006 privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora (Sesizarea nr.30a/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.13-19.
6. Legea nr.193 din 28.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.315-328.
7. BRÎNZA, S., STATI, V. Cu privire la posibila neconstituționalitate a unor amendamente recente operate în Codul penal și în Codul contravențional (Partea I). În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.1, p.2-12. ISSN 1811-0770
8. Proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Legea cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor – art.1, 2, 7 ș.a.; Codul penal – art.134¹ ș.a.). [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2977/language/ro-RO/Default.aspx
9. Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.382-XIV din 06.05.1999 cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor (art.1, 2, 7 ș.a.). [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3124/language/ro-RO/Default.aspx

10. VOICU, M. Preeminența dreptului într-o societate democratică. Raportul dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul național al statelor membre. România – 10 ani de la aderarea la UE. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <http://bit.do/emRvd>
11. BVerfGE 32, 346 (Strafbestimmungen in Gemeindefestsetzungen / Sancțiuni penale în statutele municipalităților). În: *Selecții de decizii ale Curții Constituționale Federale a Germaniei*. București: C.H. Beck, 2013, p.653. 695 p. ISBN 978-606-18-0236-4
12. Decizia Curții Constituționale a României nr.405 din 15.06.2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.246 din Codul penal din 1969, ale art.297 alin.(1) din Codul penal și ale art.132 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție. În: *Monitorul Oficial al României*, 2016, nr.517.
13. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.21 din 22.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit.b) din Codul penal, a articolelor 7 alin.(7), 39 pct.5), 313 alin.(6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit.d) și 16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (faptele care constituie practicarea ilegală a activității de întreprinzător) (Sesizarea nr.37g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.355-359.
14. Case of *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine*. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-104685>
15. Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale, nr.317 din 18.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.208-210.
16. Hotărârea Guvernului nr.1433 din 07.11.2002 cu privire la aprobarea Regulamentului instituției narcologice a Ministerului Sănătății și Regulamentului Centrului de dezintoxicare medicală din cadrul instituțiilor medicale (spital județean, municipal) subordonate Ministerului Sănătății. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.154.
17. Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.12(10-13-02/1-664) din 11.03.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr.45.
18. Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.12(10-13-02/1-664) din 11.03.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr.45.
19. Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.10-6-08/130-686 din 15.03.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr.45.
20. Scrisoare informativ-normativă nr.05-757 din 07.04.2010 cu privire la determinarea valorii obiectivelor de construcții începând cu 1 mai 2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.51a.
21. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 22.05.2018. Dosarul nr.1-1578/2017. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
22. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 26.04.2018. Dosarul nr.1-9/2018. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
23. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Râșcani) din 19.04.2018. Dosarul nr.1-1679/2017. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
24. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 11.04.2018. Dosarul nr.1-1335/2017. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
25. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Central) din 13.04.2018. Dosarul nr.1-8/2018. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
26. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Central) din 02.04.2018. Dosarul nr.1-647/2017. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
27. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 27.03.2018. Dosarul nr.1-106/2018. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
28. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 03.04.2018. Dosarul nr.1-1250/2017. [Accesat: 25.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
29. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 04.06.2018. Dosarul nr.1-102/2018. [Accesat: 05.06.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
30. Cauza C-345/06 *Gottfried Heinrich*. [Accesat: 05.06.2018] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:62006CJ0345&rid=1>
31. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.5 din 06.03.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.10 pct.4 și pct.5 din Legea nr.845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi (Sesizarea nr.10g/2018). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.113-120.
32. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.33 din 07.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin.(1) și 361 alin.(2) lit.d) din Codul penal (abuzul de putere sau abuzul de serviciu) (sesizările nr.80g/2017 și nr.129g/2017). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.27-32.
33. Закон Республики Беларусь № 408-3 от 13 июля 2012 г. «О наркотических средствах, психотропных веществах, их прекурсорах и аналогах». [Accesat: 05.06.2018] Disponibil: <http://www.pravo.by/document/?guid=12551&p0=H11200408&p1=1>

34. Уголовный кодекс Республики Беларусь. В: *Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь*, 1999, №24.
35. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.17 din 19.05.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală (liberarea provizorie sub control judiciar) (Sesizarea nr.33g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.232-244.
36. Уголовный кодекс Российской Федерации. В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1996, №25.
37. Федеральный закон Российской Федерации №3-ФЗ от 8 января 1998 г. «О наркотических средствах и психотропных веществах». [Accesat: 05.06.2018] Disponibil: <http://fzrf.su/zakon/o-narkoticheskikh-sredstvah-3-fz/st-1.php>
38. ВЯЗЕМСКАЯ, А.А. *Незаконный оборот наркотиков по уголовному законодательству Российской Федерации (ст.230-233 УК) и Нидерландов (сравнительно-правовое исследование)* / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2015. 261 с.
39. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.12 din 14.05.2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 361 alin.(2) lit.c) din Codul penal (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor de importanță deosebită false) (Sesizarea nr.25g/2018). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.176-180.
40. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.28 din 23.11.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 1 din Legea nr.54 din 21 februarie 2003 privind contracararea activității extremiste (utilizarea simbolurilor naziste) (Sesizarea nr.29a/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.79-89.
41. Legea nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.7-17.
42. Legea privind actele legislative, nr.780 din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.36-38.
43. Decizia Curții Constituționale a României nr.473 din 21.11.2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.659 alin.(3) din Codul de procedură civilă. În: *Monitorul Oficial al României*, 2014, nr.30.
44. *5F-ADB*. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.hebeikaiyou.com/Home/news/pro.asp?id=103
45. Список запрещенных к обороту наркотических средств, психотропных веществ и их прекурсоров. [Accesat: 23.05.2018]. Disponibil: bkbopcis.ru/upload/informatsiya-o-natsionalnykh-spiskakh-narkoticheskikh-sredstv/kyrgyzskaya-nark.pdf
46. АГАЯН, В.А. Регулирование незаконного оборота синтетических наркотиков. [Accesat: 05.06.2018] Disponibil: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=11875>
47. ШЕСТАКОВА, С.В., БРЯНЦЕВА, Н.В. Проблемы законодательства, регулирующего создание и распространение производных наркотических средств и психотропных веществ. В: *Успехи в химии и химической технологии*, 2014, Том 28, №7, с.50-52. ISSN 1506-2017
48. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.38 din 14.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.245-XVI din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat, Legea nr.320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului și din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1176 din 22 decembrie 2010 (refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat) (Sesizarea nr.98g/2017). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.77-78.
49. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.23 din 25.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 27 din Legea nr.151 din 30 iulie 2015 cu privire la Agentul guvernamental (acțiunea în regres) (sesizările nr.25g/2016 și nr.57g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.361-367.
50. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.32 din 29.12.2015 pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.1877-VII din 21 decembrie 2015 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru (Sesizarea nr.59a/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.20-24.
51. ПОКРОВСКИЙ, И.А. *Основные проблемы гражданского права*. Москва: Статут, 2013. 351 с. ISBN: 978-5-8354-0934-1
52. ЛОПАШЕНКО, Н.А. *Уголовная политика*. Москва: Волтерс Клувер, 2009. 586 с. ISBN 978-5-466-00377-2
53. СОБОЛЕВА, А.К. О некоторых лингвистических и экстралингвистических проблемах конкретизации законодательства. В: *Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: Материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27-28 сентября 2007 года)* / Под ред. В.М. Баранова. Нижний Новгород: Нижегородская академия МВД России, 2008, с.374-393.
54. BVerfG. BVerfGE 14, 174. Urteil vom 3. Juli 1962 *apud* АЛАТОРЦЕВ, А.Ю. *Проблема определенности уголовного закона в решениях Конституционного Суда России и Федерального конституционного суда Германии* [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <http://bit.do/emGn2>
55. BVerfG. 1 BvR 1215/07. Urteil vom 24. April 2013 *apud* АЛАТОРЦЕВ, А.Ю. *Проблема определенности уголовного закона в решениях Конституционного Суда России и Федерального конституционного суда Германии* [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <http://bit.do/emGn2>
56. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin.(1) din Codul penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) (sesizările nr.113g/2016 și nr.8g/2017). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.352-355.

57. ЛЮБАВИНА, М.А. *Квалификация преступлений, предусмотренных ст.228 и 228.1 УК РФ*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт (филиал) Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2016. 176 с.
58. Case of *Dmitriyevskiy v. Russia*. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177214>
59. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.36 din 19.04.2018 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.173g/2017 și nr.37g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 220 din Codul penal și a articolului 89 din Codul contravențional (proxenetismul și practicarea prostituției). [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=449&l=ro
60. Постановление Правительства Российской Федерации от № 882 от 30 октября 2010 г. «О внесении изменений в некоторые акты Правительства Российской Федерации по вопросам, связанным с оборотом наркотических средств и психотропных веществ». В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 2010, №45.
61. Постановление Правительства Российской Федерации от № 681 от 30 июня 1998 г. «Об утверждении перечня наркотических средств, психотропных веществ и их прекурсоров, подлежащих контролю в Российской Федерации». В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1998, №27.
62. О наркотических средствах и психотропных веществах. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <https://ceur.ru/library/articles/narkotiki/item133566/>
63. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) din 23.01.2018. Dosarul nr.1-505/2017. [Accesat: 23.05.2018] Disponibil: <https://jc.instante.justice.md>
64. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.21 din 22.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit.b) din Codul penal, a articolelor 7 alin.(7), 39 pct.5), 313 alin.(6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit.d) și 16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (faptele care constituie practicarea ilegală a activității de întreprinzător) (Sesizarea nr.37g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.355-359.
65. *Citate de Henry Kissinger*. [Accesat: 07.06.2018] Disponibil: autori.citatepedia.ro/de.php?p=2&a=Henry+Kissinger

Date despre autor:

Vitalie STATI, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: stativitalie71@gmail.com

Prezentat la 09.06.2018